

опус је огроман и чине га чине двадесет стручних књига, преко 300 стручних и научних чланака (од чега је скоро 40 објављено у нашем часопису) и преко 80.000 преведених стихова са осам језика. И број преведених књига са разних словенских језика је импозантан и броји преко 300 наслова. Поред раније поменутих награда и признања, проф. Сибиновић је и носилац Плакете Удружења научних и стручних преводилаца Србије »за активан дугогодишњи рад и посебан допринос унапређењу преводилаштва и развоју Удружења«.

3.J.

In memoriam: DR ILEANA ĆOSIĆ (1932-2020)

Sredinom oktobra 2020. godine u Beogradu je preminula naša draga i uvažena koleginica dr Ileana Ćosić, vodeći konferencijski prevodilac za francuski i engleski jezik i istaknuti umetnik. Uvažena pokojnica sahranjena je 19. oktobra na beogradskom Novom groblju uz prisustvo uže porodice i manjeg broja kolega, kako je to inače praktikovano u doba pandemije.

Ileana Ćosić rođena je u Beogradu, u porodici intelektualaca, u kojoj su se govorili strani jezici. Tako je mala Ileana skoro istovremeno progovorila na srpskom i na francuskom jeziku. Engleski je takođe počela da uči rano, još u osnovnoj školi, a ruski u gimnaziji. Pre upisa na fakultet ona je već odlično govorila tri velika svetska jezika, a na Filozofskom fakultetu u Beogradu studirala je engleski jezik i književnost, francuski jezik i književnost i italijanski jezik. Nakon završenih studija učila je i španski, pa se može reći da je Ileana Ćosić pravi poliglota. Njena prevodilačka karijera počela je još za vreme studija, o čemu ćemo kasnije govoriti.

Veoma rano je pokazala interesovanje za prevođenje. Još u osnovnoj školi je svojim drugaricama prevodila odlomke iz romana za decu čuvene francuske spisateljice Grofice de Segir. Već sa 16 godina hrabro se prijavila za prevođenje dokumentacije sa francuskog i engleskog jezika na jednom od međunarodnih kongresa, koji su od pedesetih godina prošlog veka počeli da se održavaju u Beogradu. Kada je nakon tri dana došla po rezultat, dobila je pozitivan odgovor, ali je problem nastao oko zaključenja ugovora, jer mlada dama još nije imala ličnu kartu. Tada je nadležni službenik blagonaklono tešio rečima: „Ne brini mala, kad ti porasteš biće još više kongresa!“ I tako je i bilo. Iz godine u godinu bilo je sve više međunarodnih kongresa i drugih skupova i u zemlji i u inostranstvu. Svoje vatreno krštenje doživela je još kao studentkinja prve godine, kada je počela da prevodi konsektivno. Prevodila je za tadašnjeg direktora UNESKA Lutera Evansa prilikom njegove posete Beogradu, o čemu svedoči i jedna fotografija.

Cela porodica Ćosić bila je veliki ljubitelj pozorišta, tako da je i Ileana redovno

odlazila na pozorišne predstave. Zato nije ni čudo što je njen prvi ozbiljniji pismeni prevodilački poduhvat imao za predmet jednu dramu. Samoinicijativno je prevela *Tetoviranu ružu* T. Vilijamsa, prevod odnela tada našoj vodećoj glumici Nevenki Urbanovoj i ubedila je da, umesto svog dosadašnjeg faha salonske dame, odigra ulogu strasne Sicilijanke, glavne junakinje ove drame. Premijera ove drame održana je u jesen 1959. godine u Narodnom pozorištu u Beogradu, a ubrzo je usledila i satisfakcija – mlada prevoditeljica je već početkom šesdesetih godina, na osnovu ovog prevoda, postala član Udruženja književnih prevodilaca Srbije.

Uporedo sa prevodenjem Ileana Ćosić se aktivno bavila i pedagoškim radom i još u svojim studentskim danima počela honorarno da predaje engleski jezik u Institutu za strane jezike u Beogradu i taj posao nastavila i posle diplomiranja. U to vreme je ovaj institut posetila Patriša Longli, šefovica Prevodilačke službe UNESKA, kako bi, na molbu jugoslovenskih vlasti, organizovala kurs konferencijskog prevodenja za rad na Prvoj konferenciji nesvrstanih zemalja (Beograd 1961). Ileana je bila jedini predavač Instituta koja je sa uspehom prošla taj test, što je značilo i zvaničnu ulaznicu u svet konferencijskog prevodenja. Posle uspešnog debija na ovoj konferenciji, nastavila je da se aktivno bavi ovim teškim i odgovornim poslom. Bila je i član-osnivač Udruženja konferencijskih prevodilaca Srbije (1966) i u tom svojstvu je prevodila na brojnim međunarodnim konferencijama u zemlji i inostranstvu, naročito u nesvrstanim zemljama. U Institutu je radila pet godina (1962-1967) i bila je i profesor konferencijskog prevodenja na posebnom kursu koji je imao karakter postdiplomskog usavršavanja, čime je dala veliki doprinos osposobljavanju većeg broja mlađih koleginja i kolega za poslove usmenog prevodenja.

Desetak godina kasnije (1974), Ileana Ćosić je primljena za redovnog člana Međunarodnog udruženja konferencijskih prevodilaca (AIIC) sa sedištem u Ženevi. Za ovu asocijaciju radila je sledeće jezičke kombinacije: A) srpski (tada srpskohrvatski) i engleski; B) francuski; C) italijanski i ruski. Od tog trenutka je često prevodila za razne međunarodne organizacije, kao što su: Svetska zdravstvena organizacija (WHO), Svetska organizacija za meteorologiju (WMO), UNCTAD, OEBS. Prevodila je i za Međunarodnu organizaciju rada (ILO), Međunarodnu organizaciju za građevinarstvo (IBU) i druge. Sastanci ovih organizacija su se najčešće održavali u Ženevi, Briselu, Njujorku i Vašingtonu. Sve do 2000. godine Ileana Ćosić je bila jedini član AIIC iz bivše Jugoslavije, ali je tada istupila iz članstva, jer su u to vreme potpuno izmenjeni kriterijumi za angažovanje simultanaca, bar kad je naša zemlja u pitanju.

Ileana Ćosić se uporedo bavila i pismenim (književnim) prevodenjem. Kao veliki ljubitelj pozorišta, najviše je prevodila dramske tekstove – ukupno 39 pozorišnih komada i radio-drama, najviše sa engleskog, ali i sa francuskog jezika. Pored već pomenute *Tetovirane ruže* T. Vilijamsa, prevela je skoro sve Olbijeve drame, uključujući tu i čuvenu dramu *Ko se boji Virđinije Vulf*, kao i drame O'Nil, Artura Milera, Šizgala, Kopita, Margarete Diras, Joneska i drugih autora.

Ileana Ćosić je prevodila i na engleski jezik. Tako je prevela 213 pesama Miroslava Antića pod naslovom *Mit o ptici*, koje su objavljene u Engleskoj. Od drugih prevoda na engleski jezik najobimnija je nedavno završena knjiga *Magnum crimen* Viktora Novaka. Na osnovu svojih brojnih prevoda Ileana Ćosić je uživala status istaknutog umetnika.

Pored svog uspešnog angažovanja na poslovima usmenog i pismenog prevodjenja, Ileana Ćosić se uspešno bavila i naučnim radom. Krajem 60-ih godina bila je na postdiplomskim studijama u Americi (Mineapolis) kao stipendista Državnog univerziteta u Minesoti, gde je specijalizirala istoriju svetske, posebno američke drame i pozorišta. Magistrirala je 1969, a doktorila 1974. godine na Beogradskom univerzitetu.

Pored brojnih članaka i eseja iz oblasti teatrologije, istorije drame i pozorišta koje je objavila u domaćoj stručnoj periodici („Scena“, „Pozorište“, „Teatron“, „Mostovi“, „Letopis Matice srpske“), Ileana Ćosić je objavila i dve knjige o pozorištu, jednu svoju i jednu prevedenu: *Američko avangardno pozorište* (1996) i *Natijaštra* (nastanak pozorišta, adaptacija, prevod i predgovor, 2003).

Ime Ileana Ćosić može se danas naći u nekoliko engleskih leksikona i biografskih priručnika, a jedan od njih (*The international Biographical Centre of Cambridge – England*) izabrao je Ileanu Ćosić za „Ženu sveta“ za 1997/1998. godinu „kao priznanje za njen doprinos kulturi“ („in recognition of her services to culture“). U njenoj biografiji vredan je pomena još jedan nesvakidašnji detalj. Godine 1990. Međunarodna humanitarna organizacija (Confederation of Chivalry of the Order of Chivalry) ponudila je Ileani Ćosić članstvo u svojim redovima i titulu dame, ali zbog raspada Jugoslavije i ratnih okolnosti ta ideja nije ostvarena.

Iz već navedenih činjenica može se zaključiti da je Ileana Ćosić nekoliko decenija uspešno delovala kao književni i konferencijski prevodilac, tako da, s pravom, može poneti epitet prve dame u svetu konferencijskog prevodjenja, ali je uz to uspešno delovala u svojstvu teatrologa i književnog kritičara. Pored četrdesetak prevedenih drama i aktivnog učešća na više stotina međunarodnih konferencija i političkih skupova u svojstvu konferencijskog prevodioca, Ileana Ćosić je napisala i preko dvadeset stručnih članaka i eseja iz oblasti teatrologije, čime je, na neki način, valorizovala svoju vezu sa pozorištem i dala veliki doprinos njegovoj popularizaciju u društvu.

Zbog svega rečenog, Ileana Ćosić je bila veoma cenjena u prevodilačkim, ali i u pozorišnim krugovima i važila za omiljenog sagovornika i dobrog kolegu i čoveka. Sebe je uvek smatrala građaninom sveta, jer je kao malo ko taj svet zaista upoznala izbliza, a da pri tom nije zaboravila svoju pripadnost srpskoj naciji i pravoslavnoj veri. Ovim rečima se opraštamo od ove omiljene koleginice, prilježnog teatrologa, plemenite dobrotvorke, hrabrog slobodara, istrajnog i požrtvovanog rodoljuba starog kova.

Svetomir Jakovljević